

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, економічних досліджень і туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

Олексій ЗОРЯ

(протокол «01» вересня 2025 р. № 1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ ЗАКЛАДІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма «Туризм»

спеціальність 242 Туризм і рекреація

галузь знань 24 Сфера обслуговування

рівень вищої освіти другий (бакалаврський)

факультет обліку та фінансів

Полтава
2025 - 2026 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни Економіка та фінанси закладів сфери обслуговування для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Туризм» спеціальності 242 Туризм і рекреація.

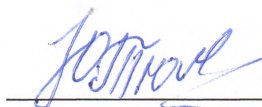
Мова викладання державна

Розробник: Людмила Чіп, доцент кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму, к.е.н., доцент
«01» вересня 2025 року

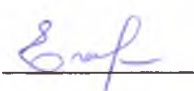
 Людмила ЧІП

Погоджено гарантом освітньої програми «Туризм»

«01» вересня 2025 року

 Юрій ТЮТЮННИК

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Туризм та рекреація»
протокол від 01 вересня 2025 р. № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності Олена ЄГОРОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	105
Кількість кредитів	3,5
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	2 (242ТР_бд_2024)
Семестр	4
Лекції (годин)	18
Практичні заняття (годин)	24
Самостійна робота (годин)	63
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти системи економічних знань, фінансової культури, практичних умінь і навичок, що дозволяють здійснювати аналіз, оцінку та ефективне управління фінансово-економічною діяльністю закладів сфери обслуговування, зокрема готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: «Основи туризмознавства», «Статистика туризму», «Основи наукових досліджень в туризмі», «Правове регулювання діяльності закладів сфери обслуговування».

4. Компетентності:

загальні:

ЗК7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

спеціальні (фахові, предметні):

ФК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

ФК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

ФК15. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

ФК17. Розуміння місця і значення статистичної, облікової, податкової та аналітичної інформації у забезпеченні діяльності суб'єктів туристичного бізнесу.

5. Програмні результати навчання:

ПР2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);

ПР19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань;

ПР20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання;

ПР23. Використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів туристичного бізнесу.

***Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними
результатами навчання***

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПР2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з економіки та фінансів суб'єктів господарської діяльності сфери обслуговування.
	Знати особливості фінансово-економічної діяльності закладів туристичної та готельно-ресторанної сфер і вміти використовувати знання на практиці.
ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).	Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та його фінансово-економічної підсистеми.
	Вміти ефективно організовувати фінансово-економічну діяльність суб'єкта туристичного бізнесу.
ПР19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.	Вміти аргументовано відстоювати свої погляди щодо особливостей підходів у розв'язанні професійних завдань з економіки і фінансів закладів готельно-ресторанного бізнесу та туризму.
ПР20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.	Вміти аналізувати і виявляти проблемні ситуації у фінансово-економічній діяльності підприємств туризму та готельно-ресторанного бізнесу і пропонувати шляхи їх розв'язання..
	Знати предметну область економіки та фінансів, специфіку її застосування у професійної діяльності для розв'язання проблемних питань.
ПР23. Використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів туристичного бізнесу.	Знати теоретичний та методичний інструментарій аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів туристичного та готельно-ресторанного бізнесу і вміти його використовувати у практичних ситуаціях.

6. Методи навчання і викладання

Словесні методи (лекція, розповідь-пояснення).

Наочні методи (демонстрування, спостереження).

Практичні методи (практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою).

Методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети навчальної дисципліни, заохочення і відповідальності за порушення правил, оперативний контроль).

Інтерактивні методи (дискусії).

Комп'ютерні, мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій).

Методи усного контролю (бесіда, доповідь).

Методи письмового контролю (контрольна робота, самостійна робота).

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Роль та значення закладів сфери обслуговування в економіці світу та України. Сфера послуг у світовій економіці. Класифікація закладів обслуговування. Сектор економіки. «Гіпотеза трьох секторів економіки» Жана Фурастьє. Частки секторів національної економіки у ВВП країни. Сервіс як послуга. Класифікація видів послуг. Туристська система та оцінка її ефективності. Сателітні рахунки туризму. Економічне середовище підприємств туризму і готельно-ресторанного господарства. Фактори та чинники, що впливають на економіку готельно-ресторанного господарства.

Тема 2. Ресурсний потенціал закладів готельно-ресторанної справи та туризму. Основні засоби підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Показники оцінки стану та ефективності основних засобів підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Знос, амортизація та відтворення основних засобів підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Оборотні засоби та їх класифікація. Показники оцінки ефективності управління оборотними засобами. Трудові ресурси. Кадри підприємств готельно-ресторанного бізнесу та туризму. Продуктивність праці. Організація оплати праці.

Тема 3. Інвестиційне забезпечення матеріально-технічної бази закладів сфери обслуговування. Економічна сутність, класифікація та структура інвестицій. Інвестиційна діяльність. Об'єкти та суб'єкти інвестиційної діяльності готельно-ресторанного бізнесу та туризму. Учасники інвестиційної діяльності. Методи і показники оцінки ефективності інвестицій.

Тема 4. Витрати та собівартість підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Економічна сутність та класифікація витрат готельно-ресторанного бізнесу та туризму. Витрати короткострокового та довгострокового періодів. Собівартість послуг. Аналіз витрат готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Резерви оптимізації витрат.

Тема 5. Продукція і товарооборот закладів сфери обслуговування. Сутність, склад, структура видів продукції та послуг готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Характеристика видів продукції та товарообороту закладів готельно-ресторанного бізнесу та туризму. Продукція власного виробництва в готельно-ресторанному бізнесі. Валовий товарооборот підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Виробнича програма закладів готельно-ресторанного бізнесу та туризму. Оцінка структури товарообороту. Виробнича потужність.

Тема 6. Ціноутворення на підприємствах готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Сутність та особливості формування цін підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Рівень цін та цінові інструменти в діяльності закладів сфери обслуговування. Ціни на продукцію власного виробництва закладів готельно-ресторанного бізнесу. Особливості формування та структурні елементи цін готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Ціни на туристичні продукти. Система управління цінами та її складові елементи.

Тема 7. Фінансові результати діяльності підприємств готельно-ресторанної справи та туризму. Прибуток і рентабельність готельно-ресторанного та туристичного господарства. Збиток від надання послуг. Валовий прибуток. Чистий прибуток. Максимізація прибутку. Економічно обґрунтований розподіл і використання прибутку. Методика аналізу прибутку готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Планування прибутку підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.

Тема 8. Фінансово-майновий стан підприємств готельно-ресторанної справи та туризму і методи його оцінювання. Фінансово-майновий стан підприємства. Фінансова діяльність підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Інформаційна база для оцінювання фінансового стану підприємства. Види та методи аналізу фінансово-майнового стану. Мета, предмет, суб'єкти, об'єкти аналізу фінансового стану. Показники оцінки фінансово-майнового стану підприємств туризму та готельно-ресторанного бізнесу.

Платоспроможність підприємства.

Тема 9. Фінансове планування закладів готельно-ресторанної справи та туризму.
Завдання, форми та методи фінансового планування на підприємствах туризму та готельно-ресторанного бізнесу. Стратегічне фінансове планування. Поточне фінансове планування. Джерела формуванні і надходження коштів. Балансовий план розвитку підприємства. Експертна оцінка фінансового документа.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма здобуття освіти 242ТР_бд_2024			
	усього	у тому числі		
		л	п	с. р.
Тема 1. Роль та значення закладів сфери обслуговування в економіці світу та України .	10	2	2	6
Тема 2. Ресурсний потенціал закладів готельно-ресторанної справи та туризму.	11	2	2	7
Тема 3. Інвестиційне забезпечення матеріально-технічної бази закладів сфери обслуговування.	11	2	2	7
Тема 4. Витрати та собівартість підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.	11	2	2	7
Тема 5. Продукція і товарооборот закладів сфери обслуговування.	11	2	2	7
Тема 6. Ціноутворення на підприємствах готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.	11	2	2	7
Тема 7. Фінансові результати діяльності підприємств готельно-ресторанної справи та туризму.	13	2	4	7
Тема 8. Фінансово-майновий стан підприємств готельно-ресторанної справи та туризму і методи його оцінювання.	14	2	4	8
Тема 9. Фінансове планування закладів готельно-ресторанної справи та туризму.	13	2	4	7
Усього годин	105	18	24	63

8. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом.

Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
	денна форма 242ТР_бд_2024
Тема 1. Роль та значення закладів сфери обслуговування в економіці світу та України.	2
Тема 2. Ресурсний потенціал закладів готельно-ресторанної справи та туризму.	2
Тема 3. Інвестиційне забезпечення матеріально-технічної бази закладів сфери обслуговування.	2
Тема 4. Витрати та собівартість підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.	2
Тема 5. Продукція і товарооборот закладів сфери обслуговування.	2

Назва теми	Кількість годин
	денна форма 242ТР_бд_2024
Тема 6. Ціноутворення на підприємствах готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.	2
Тема 7. Фінансові результати діяльності підприємств готельно-ресторанної справи та туризму.	4
Тема 8. Фінансово-майновий стан підприємств готельно-ресторанної справи та туризму і методи його оцінювання.	4
Тема 9. Фінансове планування закладів готельно-ресторанної справи та туризму.	4
Разом	24

Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
	денна форма 242ТР_бд_2024
Тема 1. Роль та значення закладів сфери обслуговування в економіці світу та України.	6
Тема 2. Ресурсний потенціал закладів готельно-ресторанної справи та туризму.	7
Тема 3. Інвестиційне забезпечення матеріально-технічної бази закладів сфери обслуговування.	7
Тема 4. Витрати та собівартість підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.	7
Тема 5. Продукція і товарооборот закладів сфери обслуговування.	7
Тема 6. Ціноутворення на підприємствах готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.	7
Тема 7. Фінансові результати діяльності підприємств готельно-ресторанної справи та туризму.	7
Тема 8. Фінансово-майновий стан підприємств готельно-ресторанної справи та туризму і методи його оцінювання.	8
Тема 9. Фінансове планування закладів готельно-ресторанної справи та туризму.	7
Разом	63

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок в розрізі тем передбачених робочою програмою по навчальній дисципліні «Економіка та фінанси закладів сфери обслуговування».

Реалізація даного напрямку роботи по дисципліні «Економіка та фінанси закладів сфери обслуговування» для здобувачів вищої освіти денної форми навчання передбачається шляхом підготовки до практичних занять, контрольної роботи, ведення конспекту, підготовки реферату, які виконуються здобувачем вищої освіти в межах самостійної роботи.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПР2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.	Виконання вправ на практичних заняттях. Виконання завдань самостійної роботи (підготовка конспекту, реферату). Контрольна робота. Екзамен.
ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).	
ПР19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань..	
ПР20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.	
ПР23. Використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів туристичного бізнесу.	

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					разом
	виконання завдань на практичних заняттях	підготовка реферату ¹	підготовка конспекту ²	контрольна робота ³	екзамен	
Тема 1. Роль та значення закладів сфери обслуговування в економіці світу та України.	2		2	10		4
Тема 2. Ресурсний потенціал закладів готельно-ресторанної справи та туризму.	2		2			4
Тема 3. Інвестиційне забезпечення матеріально-технічної бази закладів сфери обслуговування.	2		2			14
Тема 4. Витрати та собівартість підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.	2		2	10		4
Тема 5. Продукція і товарооборот закладів сфери обслуговування..	2		2			4
Тема 6. Ціноутворення на підприємствах готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.	2		2			14
Тема 7. Фінансові результати діяльності підприємств готельно-ресторанної справи та туризму.	4 (2+2)		2			6

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					разом
	виконання завдань на практичних заняттях	підготовка реферату ¹	підготовка конспекту ²	контрольна робота ³	екзамен	
Тема 8. Фінансово-майновий стан підприємств готельно-ресторанної справи та туризму і методи його оцінювання.	4 (2+2)	8	2	10		6
Тема 9. Фінансове планування закладів готельно-ресторанної справи та туризму.	4 (2+2)		2			24
Всього	24	8	18	30		80
Екзамен	-	-	-	-	20	20
Разом	24	8	18	30	20	100

¹ протягом семестру здобувачі вищої освіти виконують завдання самостійної роботи (підготовка реферату – в кількості 1 од.) по темах 1-9 навчальної дисципліни (за реферат отримуючи максимум 8 балів);

² протягом семестру здобувачі вищої освіти виконують завдання самостійної роботи (підготовка конспекту по темах 1-9 навчальної дисципліни (за кожну тему отримуючи максимум 2 бал);

³ протягом семестру передбачено написання трьох контрольних робіт по темах 1-3 (максимум 10 балів); по темах 4-6 (максимум 10 балів); по темах 7-9 (максимум 10 балів) навчальної дисципліни, при цьому бали виставляються окремими позиціями.

Шкала та критерії оцінювання

Виконання завдань на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Здобувач вищої освіти отримує за виконання практичних завдань та розрахунків без помилок, проявляє високу здатність до вміння використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму та діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, опановувати процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, використовувати аналітичну інформацію для аналізу діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг. Студент може на високому рівні застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань без помилок та змістовно інтерпретувати отримані результати, що дає можливість високо оцінити формування компетентностей і досягнення запланованих програмних результатів навчання в повній мірі.

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	Здобувач вищої освіти отримує у випадку не повної відповіді та помилок з виконання практичних завдань та розрахунків, що свідчить про середній рівень навичок здатності до вміння використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму та діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, опановувати процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, використовувати аналітичну інформацію для аналізу діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг. Студент може на достатньому (посередньому) рівні застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань з деякими помилками та інтерпретувати отримані результати, що дає можливість посередньо оцінити формування компетентностей і досягнення запланованих програмних результатів навчання.
0	Здобувач вищої освіти отримує у випадку, відсутності виконаного завдання, що засвідчує факт незасвоєння теоретичного матеріалу та невміння виконання практичного завдання, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Реферат

Кількість балів	Критерії оцінювання
7-8	Здобувач вищої освіти отримує у випадку коли реферат відповідає зазначеним критеріям щодо змісту та оформлення, здобувач вищої освіти здійснив його захист шляхом відповіді на окремі питання, що свідчить про відмінний рівень знань теоретичної підготовки і використання на практиці базових понять з теорії туризму та діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, демонструє високу здатність опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної систем в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг. Здобувач вищої освіти опрацював достатню кількість літературних джерел та статистичної інформації. Демонструє високу оцінку знань і вмінь оволодівати сучасними знаннями, здатність виявляти проблемні ситуації та пропонувати шляхи їх вирішення.
5-6	Здобувач вищої освіти отримує у випадку позитивного захисту реферативної роботи, в якій присутні недоліки в оформленні роботи, що свідчить про середній рівень отриманих навичок самостійної підготовки, правильності інтерпретацій визначень та категорій. Показано достатній рівень навичок та розуміння і використання на практиці базових понять з теорії туризму та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, демонструє високу здатність опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної систем в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг. Здобувач вищої освіти опрацював достатню кількість літературних джерел та статистичної інформації. Демонструє високий рівень знань і вмінь оволодівати сучасними знаннями.
	Здобувач вищої освіти отримує у випадку відносно позитивного захисту

Кількість балів	Критерії оцінювання
3-4	реферату: Захист містить неповні відповіді на питання, помилки або нерозуміння основних визначень і категорій. Така ситуація свідчить про задовільний базовий рівень знань і розумінь основ теорії туризму та діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, демонструє посередню здатність опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної систем в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг. Проявлений посередній рівень теоретичної підготовки з навчальної дисципліни, вміння інтерпретувати визначення та категорії з економіки та фінансів в сфері готельно- ресторанної справи. Здобувач вищої освіти опрацював певну кількість літературних джерел, демонструє задовільний рівень навичок, оволодіння сучасними знаннями.
1-2	Здобувач вищої освіти отримує у випадку задовільного захисту реферату, неточної та: неповної відповіді на питання, допускає помилки, демонструє нерозуміння основних визначень і категорій. Така ситуація свідчить про задовільний базовий рівень знань і розумінь основ економічних та фінансових визначень, понять та категорій. Проявлений низький задовільний (посередній) рівень вміння теоретичної підготовки з навчальної дисципліни, інтерпретування визначень та категорій. Здобувач вищої освіти опрацював певну кількість літературних джерел, демонструє задовільний рівень навичок, знань, вмінь оволодівати знаннями, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
0	Здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності належно оформленого реферату або повної невідповідності тематики реферативної роботи вимогам за змістом і оформленням.

Ведення конспекту

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Наявний теоретичний матеріал, що повністю розкриває сутність базових понять з теорії туризму та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, демонструє високу здатність опановувати процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної системи в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг. Конспект поданий з виділенням і систематизацією головного матеріалу, розкриттям сутності предмета. Занотовані та розкриті питання свідчать про високий рівень розуміння і використання на практиці базових понять з економіки та фінансів суб'єктів туристичної діяльності, особливостей організації готельно-ресторанної справи та здатності здійснювати планування, управління і контролю в діяльності суб'єктів сфери обслуговування.
1	Наявний стислий конспект, розкриває основні питання усіх тем дисципліни. Законспектовано не менш ніж 75% матеріалу, при цьому розкрита сутність поставлених питань. Зміст конспекту свідчить про розуміння і використання на практиці базових понять з теорії туризму та діяльності суб'єктів ринку

Кількість балів	Критерії оцінювання
	туристичних послуг, демонструє високу здатність опановувати процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, окремих його підсистем, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної систем в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, закладів сфери обслуговування. Спостерігається достатньо висока оцінка знань і вмінь оволодівати сучасними знаннями, здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
0	Відсутній конспект, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Контрольна робота (2 теоретичні питання, 1 задача)

Кількість балів	Критерії
Теоретичні питання	
3-4	Теоретичні питання містять повну змістовну відповідь, визначено основні категорії, їх сутність та значення. Проявлений відмінний рівень знань теоретичної підготовки та дана правильна інтерпретація визначень та категорій, правильно застосовує економічні та фінансові показники, повністю розкриває їх сутність та значення. Здобувач вищої освіти демонструє високу здатність опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної системи в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг та змістовно застосовувати отримані результати, що дає можливість високо оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах даної дисципліни.
1-2	Завдання в цілому виконано, але є помилки та теоретичний матеріал не повністю висвітлено. Контрольну роботу виконано з деякими неточностями трактування теоретичного матеріалу, у поясненнях не повністю розкрито зміст. Проявлений посередній рівень знань теоретичної підготовки та розуміння визначень і категорій. Показано певний рівень базових понять з економіки та фінансів закладів сфери обслуговування, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Продemonстровано посередній рівень здатності опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної системи в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, що дає можливість, що дає можливість задовільно оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах навчальної дисципліни.
0	Відсутність виконаного завдання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
Задача	
2	Задача виконана без помилок. Проявлений відмінний або добрий рівень знань теоретичної підготовки, правильної інтерпретації визначень та категорій, застосовування економічних, фінансових показників та економічних методів для вирішення і розрахунку задач в сфері туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг та готельно-ресторанної справи. Показано високий

Кількість балів	Критерії
	рівень навичок та розуміння і використання на практиці базових понять та аналізу економіко-фінансової інформації, що дає можливість високо оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах даної навчальної дисципліни.
1	Здобувач вищої освіти проявив задовільний рівень вмінь застосовувати базові теоретичні знання для вирішення задач в сфері діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг та готельно-ресторанної справи, що дає можливість задовільно оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах даної навчальної дисципліни.
0	Відсутність виконаного контрольного завдання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Виконання завдань на екзамені

Вид завдання	Кількість балів	Критерії оцінювання
1-2 теоретичне питання	6-7	Теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про уміння аналізувати економічні та фінансові явища та процеси, інтерпретувати категорії та поняття на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань, демонструє високу здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здобувач вищої освіти демонструє високу здатність опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної системи в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг та змістовно застосовувати отримані результати, що дає можливість високо оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах даної дисципліни.
	4-5	Теоретичне питання містить незначні помилки або неточності, що свідчить про уміння аналізувати економічні та фінансові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здобувач вищої освіти демонструє здатність на доброму рівні опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної системи в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг та змістовно застосовувати отримані результати, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах даної дисципліни на доброму рівні.
	3	Надано неповну та нечітку відповідь на теоретичне питання, що містить помилки та свідчить про фрагментарні знання щодо навичок та знань з економіки та фінансів закладів сфери обслуговування. Здобувач вищої освіти демонструє здатність на задовільному рівні опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних

Вид завдання	Кількість балів	Критерії оцінювання
		ситуацій, визначати значення аналітичної системи в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг та змістовно застосовувати отримані результати, що дає можливість задовільно оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах навчальної дисципліни.
	1-2	Надано часткову та неточну відповідь на теоретичне питання, що містить помилки, що свідчить про фрагментарні знання щодо навичок та знань з економіки та фінансів закладів сфери обслуговування. Здобувач вищої освіти демонструє здатність на задовільному рівні опановувати принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичного бізнесу, його фінансово-економічної підсистеми, виявляти і пропонувати шляхи розв'язання проблемних ситуацій, визначати значення аналітичної системи в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг та змістовно застосовувати отримані результати, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах навчальної дисципліни на низькому рівні.
	0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувачів вищої освіти.
Задача	6	Розрахунки виконані без помилок. Проявлений відмінний рівень вміння аналізувати та застосовувати закони та категорії з економіки та фінансів, правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень. Показаний відмінний рівень володіння методичним інструментарієм аналізу господарської діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, продемонстровано високий рівень оволодіння загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансово-економічних явищ і процесів, вміння застосовувати економічні методи в обраній професії, оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням аналітичної інформації.
	4-5	Розрахунки виконані з незначними помилками. Проявлений достатній рівень вміння аналізувати та застосовувати закони, поняття та категорії з економіки та фінансів підприємств сфери обслуговування та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень. Показаний відмінний рівень володіння методичним інструментарієм аналізу господарської діяльності суб'єктів туристичної діяльності, загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансово-економічних явищ і процесів на підприємстві, вміння застосовувати економічні методи в обраній професії, оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням аналітичної інформації.
	3	Виявлені труднощі в практичному застосуванні питань теорії. Допущені помилки у розрахунках та/або висновках. Проявлений достатній рівень вміння аналізувати та застосовувати закони, поняття та категорії з економіки та фінансів підприємств сфери обслуговування, правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень. Показаний достатній рівень володіння методичним інструментарієм аналізу економічної та

Вид завдання	Кількість балів	Критерії оцінювання
		фінансової діяльності підприємств сфери обслуговування, загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансово-економічних явищ і господарських процесів суб'єктів туристичної діяльності, вміння застосовувати економічні методи в обраній професії, оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням аналітичної інформації
	1-2	Розрахунки виконані частково, допущені помилки системного, теоретичного, методичного характеру. Висновки відсутні. Не проявлене вміння аналізувати та застосовувати закони, поняття та категорії з економіки та фінансів підприємств сфери обслуговування, правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень. Не показне володіння методичним інструментарієм аналізу діяльності суб'єктів туристичної діяльності, загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансово-економічних явищ і процесів на підприємстві, вміння застосовувати економічні методи в обраній професії, оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням інформації
	0	Відсутність виконаного завдання, що не дає можливості формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
Разом	0-20	

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під реалізації навчальної дисципліни

Персональні комп'ютери, під'єднані до мережі Internet, хмарні додатки Google, веб-браузери, мережа Wi-Fi, програмне забезпечення: MS Windows, MS Office, PowerPoint, мультимедійне обладнання (проектор, екран), дошка аудиторна. Електронний репозитарій ПДАУ (<https://dspace.pdau.edu.ua/home>), АСУ ПДАУ (<https://asu.pdau.edu.ua/>), електронний ресурс на платформі LMS Moodle (<https://moodle.pdau.edu.ua/>).

Перелік інструментів, обладнання, устаткування потрібного для вивчення навчальної дисципліни, забезпечує 424, 425 навчальні аудиторії.

13. Політика навчальної дисципліни

Терміни виконання та перескладання:

Виконання вправ на практичних заняттях виконуються під час проведення практичних занять, завдання самостійної роботи виконуються відповідно до переліку завдань протягом вивчення відповідної теми. Перескладання видів робіт відбувається відповідно до діючих нормативних документів.

Академічна доброчесність:

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Здобувачі вищої освіти мають з'являтися на заняття вчасно, при проходженні заняття онлайн обов'язково вмикати камеру та мікрофон. Списування під час контрольних заходів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з

урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdau.edu.ua/content/informaciyno-analitychni-dokumenty>

Відвідування занять. Здобувачі вищої освіти, що навчаються в Полтавському державному аграрному університеті дотримуючись положень Статуту ПДАУ та норм Положення про організацію освітнього процесу в ПДАУ зобов'язані бути присутніми на заняттях і не пропускати їх без поважної причини (лікарняний, вагітність і пологи, тощо).

Наприкінці семестру здобувач вищої освіти має можливість в АСУ пройти опитування і висловити свою думку щодо вражень від вивчення дисципліни «Економіка та фінанси закладів сфери рбслуговування».

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera, ВУМ online, EdEra, Українська академія лідерства, Інша Освіта тощо. Особливості неформального / інформального навчання та процедури перезарахування їх як освітнього компоненту або частини освітнього компоненту регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Документи стосовно неформальної / інформальної освіти наведені на сторінці НЕФОРМАЛЬНА / ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА ПДАУ: <https://www.pdau.edu.ua/content/neformalna-osvita-4>

Оскарження результатів оцінювання. Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження отриманих результатів оцінювання, процедура якого регулюється Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaapro-osinuvannyazdobuvachiv2025.pdf>

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Александрова С.А., Оболенцева Л.В., Світлична В.Ю. Економіка готельно-ресторанного господарства: навч. посібник. Харків: ХНУМГ ім .О.М.Бекетова, 2022. 142 с.
2. Власова Н.О., Краснокутський Н.С., Круглова О.А., Мілош І.В. Економіка ресторанного господарства: навч. посібник. Харків: Світ Книг, 2021.389 с.
3. Гаврилюк С. П. Сучасні тренди розвитку туристичного підприємництва в Україні Регіональний туризм: сучасні виклики та перспективи розвитку: колективна монографія В. Г. Алькема [та ін.]; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». Київ: Університет «КРОК», 2022. С. 117-154.
4. Олійник Т.Г. Економіка і фінанси готельних та ресторанних підприємств: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2023. 129 с.
5. Світлична В. Ю., Александрова С. А. Економіка туризму: підручник. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 167 с.

Допоміжні

1. Баженова С., Пологовська, Ю.,& Качур І. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. С. 66-73. DOI: <http://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-22>.

2. Гапоненко Г. І. Євтушенко О. В. Економіка туристичного підприємства: методичні рекомендації до вивчення дисципліни (для студентів спеціальності 242 «Туризм і рекреація»). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2023. 72 с..
3. Економіка туристичного підприємства: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти природничо-економічного факультету освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 242 Туризм, денної та заочної форми навчання / Олійник О. С. Кам'янець-Подільський. Видавець Ковальчук О. В. 2022. 186 с.
4. Левицька І. В., Басюк Д. І., Климчук А. О., Тарасюк Г. М., Москвічова О. С. Економіка туризму: навч. посіб. Житомир, 2020. 488 с.
5. Мальська М. П., Рутинський М. Й., Білоус С. В., Мандюк Н. Л. Економіка туризму: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 544 с .
6. Матюх С. А. Журба І. Є., Несторишен І. В. Економіка підприємств туристичної галузі: проблеми та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 3. Т.2. С. 7-12.
7. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В. Методичні аспекти аналізу факторів формування показника вартості туристичних пакетів. *Причорноморські економічні студії*. 2024. Випуск 85. С. 154-158. URL: http://bses.in.ua/journals/2024/85_2024/29.pdf.
8. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В., Чіп Л. О. Структурно-динамічна характеристика майнового стану суб'єктів туристичної діяльності в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2025. № 82. С. 335-341. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/82-2025>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Держкомстату України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/>
6. Офіційний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-ekonomiky-ukraini>
7. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-sotsialnoi-politiki-ukraini>